

Bakgrund

Hur barnens situation i en kommun är beror till största delen på faktorer utanför socialtjänsten, t ex föräldrars inkomst och utbildningsnivå, vilka fritidsaktiviteter det finns tillgång till, om föräldrarna kommer från länder utanför Norden eller EU, hur skolan och elevvården fungerar, tillgången till vård. Den starkast skyddande faktorn för barn är fungerande skolgång. Socialnämnden ansvarar för att den egna verksamheten täcker de behov den avser på ett fullgott sätt.

Socialstyrelsen har (delvis tillsammans med Sveriges kommuner och landsting, SKL) tagit fram kvalitetsindikatorer för socialtjänsten. Kvalitetsindikatorerna ska belysa god kvalitet, dvs. att tjänsterna svarar mot de mål (lagar, förordningar, föreskrifter) som beslutats och att de

1. bygger på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet
2. utgår från en helhetssyn, är samordnade och präglade av kontinuitet
3. är kunskapsbaserade och effektivt utförda
4. är tillgängliga
5. är trygga och säkra och präglas av rättssäkerhet i myndighetsutövningen

Tre typer av mått eller indikatorer redovisas för ovan nämnda kvalitetsområden:

strukturmått som speglar förutsättningarna för verksamheten

processmått som speglar vad som faktiskt görs, dvs. när, var och hur

resultatmått som speglar resultatet och effekterna ur ett individperspektiv

Indikatorerna används i de öppna jämförelser mellan kommunerna om olika delar av socialtjänstens verksamhet som Socialstyrelsen gör. Öppna jämförelser ska ge information om socialtjänstens resultat, kvalitet, kostnader och effektivitet. Öppna jämförelser ska syfta till att stödja kommunerna i arbetet med att förbättra verksamheten. I jämförelsen av den sociala barnvården framkommer bl a att det finns stora skillnader i hur stor andel av kommunernas insatser till barn och unga som ges som behovsprövad öppenvård, vilket sägs bero på att det i många kommuner inte finns någon öppenvård att erbjuda.

Indikatorerna i öppna jämförelser 2010 framgår av bilaga 1. Indikatorerna nedan läggs till i öppna jämförelser 2011

Barns/ungas delaktighet under utredningen, barns/ungas delaktighet vid planering av vård utanför det egna hemmet, barns/ungas delaktighet under uppföljningen av vård utanför det egna hemmet, helhetssyn i betydelsen uppmärksamma barnets/den unges hälsotillstånd inför beslut om vård utanför det egna hemmet, helhetssyn i betydelsen uppmärksamma barnets/den unges behov av pedagogiskt stöd i skolan inför beslut om vård utanför det egna hemmet, kontinuitet i betydelsen fullföljda placeringar utan sammanbrott, familjehemmens kompetensutveckling, avslutade förhandsbedömningar inom högst två veckor, avslutade utredningar inom fyra månader. Fler indikatorer är framtagna men ännu inte beslutade om ifall de ska användas, bl a om tillgänglighet av stöd utan biståndsbeslut.

Att arbeta evidensbaserat är ett förhållningssätt som handlar om inställningen till kunskap och synen på klienten och på den egna rollen som professionell, att ha en struktur för ett ständigt och systematiskt lärande, en öppenhet inför att ta emot och använda ny kunskap. Förändringsarbete tar betydligt längre tid än man från början tror och ställer stora krav. Man måste ha stöd från ledningen, in tebara närmaste chef. Det man beslutat behöver följas upp, ofta. Uppföljningen tar lång tid och det är svårt att få med alla i förändringen.

Styrdokument

Socialtjänstlagen

1 kap 1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas- ekonomiska och sociala trygghet,

- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

1 kap 2 § När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

3 kap 3 § Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet.

För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

3 kap 5 § Socialnämndens insatser för den enskilde skall utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

När en åtgärd rör ett barn skall barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

3 kap 6 § Socialnämnden bör /.../ underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra.

Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller annan därmed jämförlig verksamhet.

Nämnden kan utse en särskild person (kontaktperson) eller en familj med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det. /.../

Om en person som inte har fyllt 21 år har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka en risk för missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende, kan nämnden utse en särskilt kvalificerad kontaktperson för den unge om denne begär eller samtycker till det. /.../

4 kap 1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

/.../

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

5 kap 1 § Socialnämnden skall verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,

- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,
- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört.

5 kap 1a § Socialnämnden ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Ifråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. denna lag och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Nämnden ska aktivt verka för att samverkan kommer till stånd.

5 kap 1b § Kommunen skall sörja för att påföljden ungdomstjänst kan verkställas så snart det kan ske.

Socialnämnden skall bestämma det närmare innehållet i en utdömd ungdomstjänst i en arbetsplan och utse en handledare för den unge. Socialnämnden skall kontrollera att arbetsplanen följs.

5 kap 1c § Kommunen skall sörja för att medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.

5 kap 2 § När ett barns bästa kräver det, får socialnämnden förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som har sitt hem inom kommunen att i hemmet ta emot andras barn.

Ett sådant förbud omfattar inte fall då det med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogat att ett barn tas emot i hemmet.

5 kap 3 § Kommunen skall sörja för- att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge (samarbetssamtal) samt

- att föräldrar får hjälp att träffa avtal enligt /.../ föräldrabalken.

Kommunen skall sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det.

/.../

5 kap 11 § Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

/.../

Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Lagen om vård av unga. LVU

2 § Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

3 § Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Vård skall också beslutas om den som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatt vård för att inte löpa sådan risk som avses i första stycket

Social- och omsorgsnämndens mål för barn och ungdom

- Öppen verksamhet ska finnas 10 timmar i veckan för barn i förskoleåldern och deras föräldrar för ett tidigt förebyggande arbete
- Alla föräldrar som söker stöd i föräldrarollen ska få det för att förebygga allvarigare missförhållanden
- Stöd i nätverket ska alltid prövas före insatser av socialtjänsten för att stärka familjens egna resurser
- Öppenvård ska alltid prövas före placering för att undvika att skilja barn från sina föräldrar
- Uppsökande verksamhet ska bedrivas bland ungdomar för att motverka olika former av missbruk.

BBIC

BBIC, barnens behov i centrum, är ett system för dokumentation i utredningar om barn och i uppföljning av verkställighet. Systemet innebär att specifika blanketter måste användas för t ex förhandsbedömning, utredningsplan, konsultationsdokument, genomförandeplan, vårdplan, samtal med placerade barn osv. Blanketterna utgår från BBIC-triangeln: barns behov, föräldrars förmåga att möta behoven och faktorer i miljön. Barns och föräldrars delaktighet i socialtjänstens utredningar och insatser säkras och dokumentationen systematiseras.

Aktuell situation

Av de öppna jämförelserna (avser 2009), se bilaga 1, framkommer att Laxå saknar socialjour, samverkansavtal med polis, barnhälsovård, BUP och BUN. Sedan 2008 pågår ett samverkansarbete mellan BUN och SON där också vissa samverkansdokument finns. Laxå kommun har haft ordinarie licens för BBIC sedan 2007. Plan för kompetensutveckling av personal och familjehem saknas. Socionomstuderande emottages flitigt genom Praktik och utvecklingsavtal med Örebro universitet. Avtalet ger tillgång till vissa hel- eller halvdagsutbildningar på universitetet. Studenterna förbinder sig att skriva C-uppsats om verksamheten men det ske inte alltid trots överenskommelse.

Samtliga handläggare är socionomer. Två har utbildning i samtal med barn, alla utbildning i MI, en är specialicerad på familjerätt. En handläggare har gått fortsättningsutbildning i BBIC. Alla handläggarna har utbildning i BBIC och barn- och ungdomshandläggare i

bedömningsinstrumentet Ester för risk- och skyddsfaktorer och som också används av Barn och utbildningsnämnden. Ester har använts sparsamt.

Riktlinjer för hantering av fel och brister finns för hela nämnden. Genomförandeplaner i insatser görs. Uppföljning görs av familjehemsplacerade barn (frivilligt för barnen) två år efter placering. Resultatet delges inte någon annan än den som intervjuar barnet. Tillgång till öppenvård som både service och biståndsbedömd insats finns. Gruppverksamhet för barn med trassliga hemförhållanden finns. All personal har extern handledning.

Riktlinjer för vad som är kommunens respektive landstingets ansvarar för barn som inte mår bra saknas i hela länet. Riktlinjer för samverkan med BUN saknas i delar. Uppföljning av insatser görs inte strukturerat.

Handlingsplan 2011

- De rutiner som finns ska användas av alla, och ständigt förbättras.
- Ester bedömningar ska göras i alla utredningar där det är aktuellt.
- Insatser följs upp genom strukturerade bedömningsinstrument.
- Samverkansmötena mellan BUN och SON följs upp för att se vad som gjorts och vad som behöver göras.
- Riktlinjer för ansvar mellan BUN och SON skrivs där det saknas.
- Stöd ska fortsatt ges som service via familjecentralen.
- Implementering av BBIC fortsätter
- Verksamhetsuppföljning enligt BBIC-manualerna görs
- LUL-yttranden görs enligt bedömningsinstrument
- Utbildning om barnavård ges till utskottsledamöter
- Kvalitetsarbetet med SON fortsätter